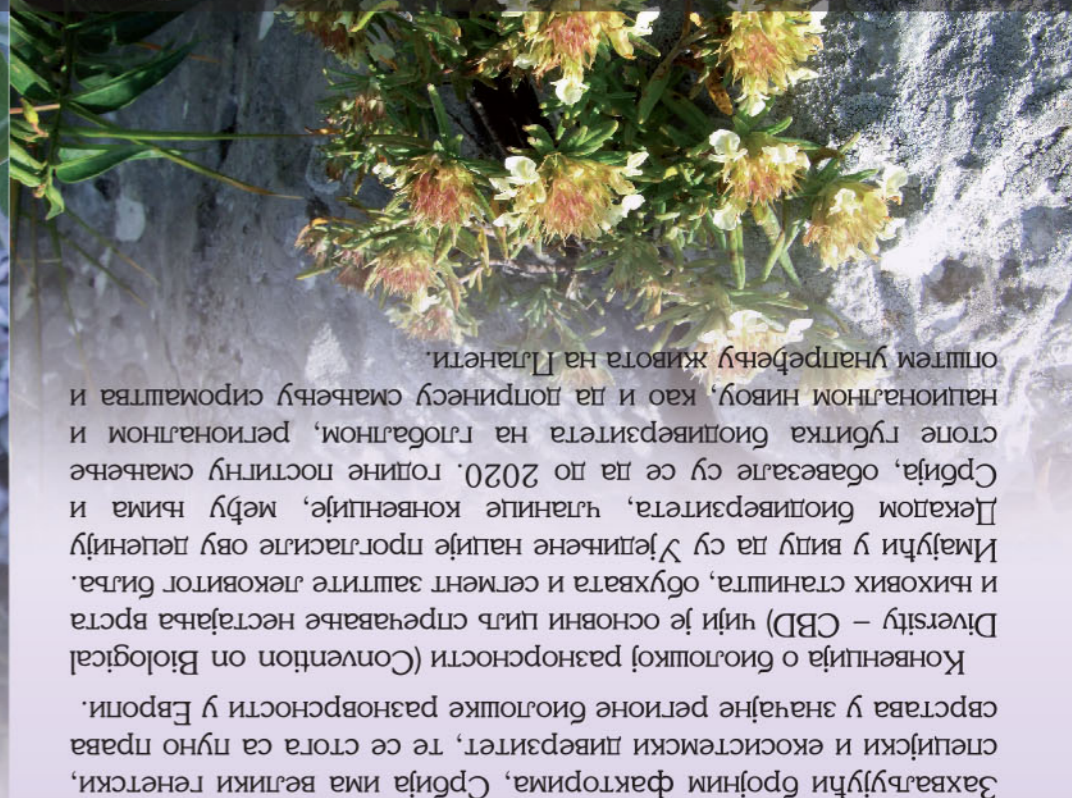

Флористичко богатство Србије обухвата око 700 врста лековитих биљака. У широкој употреби је 420 врста, од чега се комерцијално користи 280, а законски је регулисана скупљање, коришћење и промет 63 заштићене биљне врсте.

У Србији расте око 4000 биљних врста. Значајан удео у том флористичком богатству имају и бројне самоникле лековите врсте које су уједно и драгоцена природна ризница здравља будућих генерација. Сходно њиховом значају, неопходно је да се континуирано и осмишљено брине о очувању овог националног природног ресурса.

Биодиверзитет или биолошка разноврсност подразумева свеукупност врста, екосистема и предела на Земљи. Захваљујући бројним факторима, Србија има велики генетски, специфички и екосистемски диверзитет, те се стога са пуно права сврстава у значајне регионе биолошке разноврсности у Европи. Конвенција о биолошкој разноврсности (Convention on Biological Diversity – CBD) чији је основни циљ спречавање нестајања врста и њихових станишта, обухвата и сегмент заштите лековитог биља. Имајући у виду да су уједињене нације прогласиле ову деценију Декадом биодиверзитета, чланице конвенције, међу њима и Србија, обавезале су се да до 2020. године постигну смањење стопе губитка биодиверзитета на глобалном, регионалном и националном нивоу, као и да поднесу смањењу сиромаштва и општем унапређењу живота на Лланети.

Биодиверзитет и лековито биље

Лековито биље има употребу не само у традиционалној медицини, већ и у фармацеутској, прехранбеној и козметичкој индустрији. Нестанак било које лековите биљне врсте као јединствене хемијске лабораторије и генетског потенцијала представља ненадокнадив губитак за природу, а самим тим и за човека. Повећани захтеви за овим природним сировинама довели су до развоја плантажног гајења којим се допуњује или потпуно замењује њихово традиционално сакупљање из природе.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

СЕДИШТЕ У БЕОГРАДУ
Др Ивана Рибара 91
11070 Нови Београд
тел: 011/2093-801
факс: 011/2093-867
beograd@zzps.rs

www.zzps.rs

РАДНА ЈЕДИНИЦА У НИШУ
Војда Карађорђа 14
18000 Ниш
тел/факс: 018/523-448
018/523-449
nis@zzps.rs

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

ЛЕКОВИТО БИЉЕ

ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ РИЗНИЦЕ ПРИРОДЕ

Акција реципрокције линиуре на Сшарој љланени

аутори А. Вуковић, И. Јелић, П. Лазаревић, А. Мијовић, М. Радосављевић, В. Стојановић, Н. Секулић
дизајн С. Королија, фото архива Завода
шшгамма Пропаганда Јовановић, шшираже 1000 ком., Београд, 2011.

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
ISBN 978-86-80877-36-5
COBISS.SR-ID 187334924

Вранилова шшрава
(*Origanum vulgare*)

Койишњак
(*Asarum europaeum*)

Каншарион
(*Hypericum perforatum*)

Како се законски штићене одређене врсте

Сакупљање, коришћење и промет лековитих врста са природних станишта у количинама и на начин којим се не угрожава њихов опстанак у будућности регулисано је следећим законима и подзаконским актима:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“ бр. 135/04, 36/09);
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 88/10 и 91/10);
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“ бр. 05/10 и 47/11);
- Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“ бр.31/05,45/05, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11);
- Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС“ бр. 99/09).

Како би се узимање заштићених врста лековитог биља из природе ускладило са могућностима и капацитетима природних ресурса, а уједно и контролисало, једном годишње се расписује јавни конкурс за добијање дозволе за њихово сакупљање, коришћење и промет према утврђеним количинама – контингентима. На основу поднете пријаве на конкурс, Завод за заштиту природе Србије даје мишљење које је основ за добијање дозволе за сакупљање заштићених врста у комерцијалне сврхе коју издаје Министарство животне средине, рударства и просторног планирања.

Глоџ
(*Crataegus monogyna*)

Поврајшћ
(*Tanacetum vulgare*)

Велемун
(*Gentiana kochiana*)

Бреберина
(*Anemone nemorosa*)

Крстасића линцура
(*Gentiana cruciata*)

Линцура
(*Gentiana lutea*)

Расадник линцуре на Тари

Хајдучка трава
(*Achillea millefolium*)

Неколико савета за сакупљање лековитих биљака

Имајући у виду да је самоникло лековито биље угрожено како због прекомерне експлоатације, тако и због деструктивних техника сакупљања и уништавања станишта, приликом сакупљања неопходно је придржавати се одређених поступака и правила:

- Сакупљач лековитог биља требало би да буде упознат са начином брања, да познаје врсту коју сакупља и да буде пажљив, како не би убрао сличну биљку која може бити опасна по здравље, или пак ретка и угрожена врста.
- При сакупљању водити рачуна да се не сакупљају биљке које су малобројне на станишту;
- Никада не чупати целе биљке са кореном;
- Не треба чупати или оштетити корен уколико се код те врсте користе надземни органи, нити ломити гране дрвећа и жбунова код сакупљања плода, цвета или листа;
- Листови се не смеју кидати, већ се одсецају ножем или маказама.

Визија очувања лековитих биљака у природи

Неке традиционалне лековите биљне врсте попут линцуре, жалфије, иђирота, росуље, пешчарског смиља, пречице и гороцвета, данас су у Србији постале изузетно ретке и угрожене, због чега је и њихова експлоатација строго забрањена.

Балканска линцура (*Gentiana lutea* L. subsp. *symphyandra*) је захваљујући својим лековитим својствима одувек имала посебно место у народној медицини. Корен линцуре веома је тражен, нарочито за лечење стомачних проблема и грознице, а веома је користан и за опште јачање организма. Међутим, лако препознавање биљке у природи, висока цена на тржишту и велика потражња, представљају озбиљну претњу нестанку врсте са природних станишта. Последњих година експлоатација и сакупљање линцуре из природе су забрањени. Завод за заштиту природе Србије се залаже и промовише могућност њене плантажне производње а планира и спровођење низа активности којима ће се побољшати заштита и одрживо коришћење линцуре.

